

Ministerie van Justitie en Veiligheid

**Ministerie van Justitie en
Veiligheid**
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag
www.nctv.nl

nota

Beslisnota bij RAND Europe rapport stochastisch
terrorisme

Datum
2 februari 2025
Ons kenmerk
6063127

1. Aanleiding

Het rapport "Van woorden naar daden: Een verkenning en kritische beschouwing van het concept 'stochastisch terrorisme'" zal op 6 februari door het WODC worden gepubliceerd. Gelijkzeitig met de publicatie zal het rapport naar de Tweede Kamer worden verzonden, vergezeld van een aanbiedingsbrief. Aanleiding voor dit onderzoek was het nog beperkte inzicht in dit fenomeen.

2. Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd om in te stemmen met verzending van het rapport en de aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer.

3. Kernpunten

- RAND Europe heeft in opdracht van het WODC de dynamiek en praktijkwerking van het fenomeen 'stochastisch terrorisme' onderzocht.
- Hierbij is gebleken dat de juridische meerwaarde van dit concept beperkt is.
- De onderzoekers adviseren om de term 'stochastisch terrorisme' niet langer te hanteren.

Belangrijkste bevindingen daarbij zijn:

- Het fenomeen 'stochastisch terrorisme' is niet nieuw, maar heeft door de opkomst van sociale media meer potentie gekregen. Dit wegens een toename in het bereik, uitvergroting en interactie. De drempel om online een boodschap te verspreiden is laag, met de kans dat iemand daadwerkelijk overgaat tot geweld.
- Verder kunnen verholde, maar vijandige uitingen van invloedrijke personen door hun achterban worden geïnterpreteerd als impliciete oproep tot handelen. Dit kan een discours opgang brengen dat via interacties op (sociale) media bijdraagt aan een klimaat van vijandigheid. Uiteindelijk kunnen versterking en interactie op sociale media zo'n discours laten escaleren naar expliciete oproepen tot geweld. In deze samenloop van omstandigheden kunnen individuen besluiten over te gaan tot (extremistisch) geweld. Zo kan het discours zowel de normatieve overtuigingen van een individu over geweld beïnvloeden, alsook zorgen voor een gevoel van urgentie om specifiek gedrag te vertonen, mede met het idee aangemoedigd te zijn door een invloedrijk persoon.
- In de praktijk is het echter niet mogelijk om causale verbanden vast te stellen wanneer het gaat om stochastisch terrorisme. Er is namelijk geen

Datum
2 februari 2025

Ons kenmerk
6063127

sprake van een expliciete oproep tot geweld en meerdere oproepen en narratieven kunnen een rol spelen. Het is daarom niet goed mogelijk om vast te stellen wat aan één individu moet worden toegeschreven. Ook is het ingewikkeld om te bepalen wie als aanjager heeft opgetreden: de initiële verspreider of degene die de boodschap oppikt en gebruikt. Zo kunnen personen die verantwoordelijk zijn voor (het versterken van) het opruiend discours niet worden vervolgd; ontkenning is namelijk aannemelijk. De complexiteit van het aantonen van causale verbanden tussen (online) discours en gewelddaden is vrijwel onmogelijk, zo concluderen de onderzoekers. Daarom biedt dit het concept 'stochastisch terrorisme' geen juridische handelingsperspectieven.

- Daarnaast kan een nadruk op specifieke verspreiders van een boodschap ertoe leiden dat een incident geïsoleerd wordt bekeken. Hierdoor wordt de bredere context over het hoofd gezien. Een provocerende boodschap is immers slechts één van de drijfveren of factoren die bijdragen aan het besluit om geweld te gebruiken.
- Gezien bovenstaande beperkingen adviseren de onderzoekers om de term 'stochastisch terrorisme' niet langer te hanteren. Daarbij geven ze aan dat dit onderzoek geen vervangende term heeft opgeleverd.
- Wel kan het benoemen van het fenomeen zorgen voor een gevoel van morele verantwoordelijkheid bij de verspreider van een haatdragende boodschap. Wanneer er geen sprake is van strafbare feiten, kan het concept worden gebruikt om aan te tonen hoe verspreiders van demoniserende boodschappen en degenen die dergelijke narratieven op sociale media versterken, de kans kunnen vergroten dat iemand uiteindelijk tot geweld overgaat.

Reactie minister van Justitie en Veiligheid

- In de reactie dankt u de onderzoekers voor de oplevering van het rapport.
- U geeft daarnaast aan dat de bevindingen van de onderzoekers terugkomen in de huidige aanpak van terrorisme en extremisme.
- Daarnaast verwijst u naar de pijlers waarop de aanpak is gebaseerd: de Nationale Contraterrorisme Strategie¹ en de Nationale Extremismestrategie 2024-2029.² Gezien de centrale rol van sociale media benoemt u de recent gepubliceerde Versterkte Aanpak Online inzake extremistische en terroristische content.³

4.2 Communicatie

- Het rapport wordt vergezeld van de aanbiedingsbrief naar de Tweede Kamer gestuurd. Het WODC publiceert het rapport op 6 februari 2025 op haar website.

4.3 Afstemming

De beleidsreactie is afgestemd met het WODC en Communicatie.

¹ Kamerstukken II 2021-2022, 29 754, nr. 641.

² Kamerstukken II 2023-2024, 30 821, nr. 218.

³ Kamerstukken II 2024-2025, 29 754, nr. 735.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Datum

2 februari 2025

Ons kenmerk

6063127